

АКТ № 248/27.02.2026 г.

приет на заседание на Гражданския съвет към ВСС
(на основание т. V.13 и от Правила за работа на Гражданския съвет към
Висшия съдебен съвет на Република България)

На заседание на Гражданския съвет към Висшия съдебен съвет,
проведено на 27.02.2026 г., по точка 1 от дневния ред:

*т. 1 – Становище с предложения за промени, изменения и допълнение в
Наказателно-процесуалния кодекс;*

Вносител: Камарата на следователите в България

*Разработка: Камара на следователите в България и Асоциация на
прокурорите в България*

Гражданския съвет към ВСС, след представяне на Становището, доклад по темата и проведено обсъждане с въпроси и разяснения по доклада, приема предложенията на Камарата на следователите в България и Асоциацията на прокурорите в България относно **необходимост от изменения и допълнения в Наказателно-процесуалния кодекс на Република България**, които да допринесат за правилно прилагане на закона, свързани с допълнения и изменения на права и задължения на свидетелите, намаляване на изискуемите реквизити в съдържанието на обвинителния акт, преосмисляне на институтът на поемните лица, създаване на единен национален регистър за вещите лица или структура към Министерство на правосъдието, както и допълнения за разпореждането с веществени доказателства, връчване и призоваване по електронен път на досъдебна фаза на съответните участници в процеса и други.

Актът, ведно със Становището от Камарата на следователите в България и представено Становище от СНЦОП „Обединение на свободните адвокати“ по темата, както и извлечение с дискусията и изказаните мнения, да се изпрати на Комисията по правни въпроси към Пленума на ВСС, с молба за изразяване на становище, на Министерството на правосъдието, за сведение и на председателя на Народно събрание на Р България.

Гласуване: за – 8; против – 3; въздържали се – 3.
(приема се)

**СЪПРЕДСЕДАТЕЛИ НА
ГРАЖДАНСКИЯ СЪВЕТ КЪМ ВСС:**

/п/
ПЕНКА ВЕЛИНОВА
ГС-ВСС - НПО

/п/
ЕВГЕНИ ИВАНОВ
ГС-ВСС - ВСС

КАМАРА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

1797 София , бул. „Д-р Г..М.Димитров № 42”, camsled@nsls.bg

ДО
ГРАЖДАНСКИЯ СЪВЕТ КЪМ ВСС
ОТНОСНО ЗАСЕДАНИЕ
ЗА 27.02.2026г.

Регистрационен индекс	Дата
VCC-3735	17.02.2026

УВАЖАЕМИ СЪПРЕДСЕДАТЕЛИ И ЧЛЕНОВЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ СЪВЕТ,

В резултат на инициативи предприети през 2025г., на управителните съвети на Асоциация на прокурорите в България и на Камара на следователите в България са постъпили становища на прокурори и следователи за законодателни промени, които целят оптимизиране на работата по наказателните производства, осигуряване на бърз, справедлив и ефективен наказателен процес.

Без да претендираме за изчерпателност и осъзнавайки динамиката на съвременните реалности ние представляваме гледната точка на професионалната общност, ангажирана със законосъобразното и успешното провеждане на наказателния процес, особено в досъдебната му фаза. Основните ни цели са насочени към по-ефективно разследване и съвременно наказателно право в отговор на обществените очаквания с активното участие на магистратите при провеждане на реалната съдебна реформа.

Предложенията ни са основани на дългогодишната ни практика, правните стандарти и необходимостта от защита на върховенството на закона.

I. Предложение за законодателни промени в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК)

1. Предлагат се промени в чл.246 НПК относно заложените изисквания за изготвянето на обвинителен акт, както и за ограничаване възможността за връщането му.

Българският наказателен процес е известен с високия стандарт, който изисква за повдигане и предявяване на обвинение редица формалности. Поставяне на въпроса за изискванията, на които трябва да отговаря обвинителния акт, също е актуален и следва да бъде подробно анализиран,

за да се осигури по – ефективен наказателен процес и да се намали ненужния формализъм. Множеството изисквания, въведени като задължителни при изготвянето на обвинителните актове, създават проблеми както за ефективността на прокурорите, така и за наказателното правосъдие като цяло. В този смисъл предлагаме в обвинителните актове да се посочват в най-кратка форма само фактите и обстоятелствата, които са пряко свързани с престъплението, като това е крачка към преодоляване на формализма и бавността в правосъдието, ще се избегнат случаи на ненужно връщане на делата и ще се утвърди централното място в процеса на съдебната му фаза. В редица европейски държави обвинителният акт е изключително опростен. Това следва да е тенденцията и в България. Целта на наказателния процес е законно и ефективно правосъдие, а не само следване на строги правила, често водещи до изписване на десетки, а често и стотици страници от прокурорите при изготвяне на обвинителните актове. Следва да се намери баланс между гарантиране правата на обвиняемите и пострадалите и минимизиране на формализма. Обвинителните актове в България са сред най-формалистичните в развития свят.

Обвинителният акт има легална структура, която включва обстоятелствена и заключителна част, както и приложение, което може да се каже, че съдържа пълен опис на делото. Двете части на обвинителния акт - обстоятелствена и заключителна, в известна степен се преповтарят - съдържат например престъплението, респ. правната квалификация; данните за самоличността на обвиняемия; приложението на чл. 53 НК. Законово установената сложна структура, съчетана с формалността на българския наказателен процес, води на свой ред до прокарване на практика, която допълнително утежнява съдържанието на обвинителния акт, правейки го все по-комплициран. **Ненужно е например в обвинителния акт да се посочват предпоставките на чл. 53 НК.** По този въпрос прокурорът може да вземе отношение в съдебното заседание. Идентично е положението и спрямо изискването в заключителната част на обвинителния акт да се посочва има ли основание за трансфер на наказателното производство.

2. В становищата е направено предложение за създаване на нова ал.5 на чл.47 НПК, създаване на нова ал.4 чл.53 НПК и за изменение на нормата на чл.195, ал. 4 от НПК, касаещи отводите:

Основания и ред за отвеждане на прокурора: В **чл. 47** да бъде включена **нова ал. 5**, която да прегради възможността за многократни искания за отвод на прокурора, следовател или разследващ полицай, която възможност се използва обикновено с цел забавяне или преграждане хода на разследването, която може да има следния текст:

(5) След произнасяне по основателността на отвода или самоотвода в досъдебното производство, заинтересованите лица могат поискат отвод на прокурора, само в случай, че посочат нововъзникнали обстоятелства по чл. 29, ал.1, т. 1, 4 – 8 и ал. 2 или непосочени такива, в предходното искане за

отвод. В чл. 53 да бъде включена нова ал. 4, която да прегради възможността за многократни искания за отвод на разследващия орган, която възможност се използва обикновено с цел забавяне или преграждане хода на разследването, която може да е със следния текст:

(4) След произнасяне по основателността на отвода или самоотвода в досъдебното производство, заинтересованите лица могат да поискат отвод на разследващия орган, само в случай, че посочат нововъзникнали обстоятелства по чл. 29, ал. 1, т. 1, 4 - 8 и ал. 2 или непосочени такива, в предходното искане за отвод.

Настоящата редакция на чл.195, ал. 4 от НПК предвижда възможност Главният прокурор или оправомощен от него заместник да определи досъдебното производство да се извърши в друга еднаква по степен прокуратура, след като бъдат отведени всички прокурори от съответната РП. Това обаче много често забавя разследването и лишава страните от бързо правосъдие, когато се касае за прокуратури с голяма численост. Нерядко се случва по дело или преписка да е налично произнасяне по самоотводи в продължение на месеци. В този смисъл е формулирано предложение да се въведе възможност за приемане на „колективен самоотвод“ и ако бъде приет, директно разследването да се възлага за провеждане на друга равна по степен прокуратура.

3. В становищата е направено предложение за създаване на нова ал.2а на чл.75 НПК, относно уведомяване на наследниците на пострадал със следния текст:

„Когато пострадалият е починал и не могат да бъдат установени всички негови наследници в разумен срок, разследващият орган или прокурорът уведомява наследниците и публикува съобщение в Държавен вестник или в общината по последния известен адрес на наследниците. След изтичане на 14-дневния срок се счита, че процедурата по информиране и разясняване на правата на наследниците на пострадалия е надлежно изпълнена“.

Неоткриването или невявяването на всички пострадали в досъдебното производство често води до реално блокиране на наказателното производство. При случаи с множество пострадали – включително починали лица с наследници, които са в чужбина, с неустановен адрес или, които отказват да се явят – органите по разследването не могат да осигурят законосъобразно изпълнение на процедурата по разясняване на правата им по чл. 75 от НПК. В същото време процесуалният закон не предвижда ефективен механизъм за преодоляване на това препятствие.

Предлагаме относно чужденци-пострадали да се уведомява посолството или консулство на съответната държава, които да съдействат

при установяване на лицата или да изпратят свой представител за участие в процеса.

4. Промени в института на поемните лица /чл.137 НПК/:

Предложение на АПБ: В сега действащия Наказателно – процесуален кодекс е въведено изискване към разследващите органи при почти всички действия по разследване в досъдебното производство да присъстват две поемни лица. Смятаме, че това изискване на закона следва да отпадне, тъй като във времето е доказало своята неефективност: невъзможност да се извършват неотложни действия по разследването по събиране на доказателства до осигуряване на участие на поемни лица, нежеланието на тези лица да се ангажират поради необходимостта впоследствие да се явят, когато бъдат призовани като свидетели; липсата на активно съдействие от тяхна страна, изразена в невнимание при провеждане на действието, което впоследствие води до липса на впечатления от извършването му, до своеволни интерпретации при разпита като свидетели или до липса на спомен; опасност от нарушаване на местопроизшествието от самите поемни лица, респ. ангажираност на разследващия орган с тях, а не само с фиксирането, описването и оглеждането на доказателствата; възможност впоследствие те да се окажат заинтересовани от изхода на делото, ако се установи, че имат съпричастност към извършване на престъплението или се окажат в ролята на пострадали. Институтът на поемните лица на практика дерогира целта, с която е бил създаден. Поради това той е ненадежден, неефективен и ненужен. Добросъвестността на държавните органи се предполага и затова е непонятно защо изначално тя трябва да бъде контролирана чрез поемни лица. Присъствието им на мястото на произшествието не гарантира невъзможността за подхвърляне на доказателства и затова няма основание ролята им да се абсолютизира, като участието им се поставя като абсолютно условие за законосъобразно провеждане на действието. Не на последно място в съвременните условия при всяко едно действие по разследването, в чието провеждане е предвидено участие на поемни лица, се правят фотоснимки и видеозаписи, които онагледяват случващото се на мястото на произшествието.

Постъпили са становища от членове на КСБ, обобщени по следния начин:

Институтът на поемните лица, следва да бъде изцяло преосмислен най – малкото чрез ограничаването им.

Следва да се има предвид, че наличието им създава и безпричинно колебание и съмнение в действията на разследващите органи, които и без това са особено затруднени да намерят поемни лица, за да успеят да си свършат на практика работата.

Освен всичко друго гражданите по никакъв начин не биха могли да бъдат задължени и да участват в съответните действия като поемни лица, което пък води съответно и до откази и на практика е най-сериозният

проблем преди започването и самото извършване на неотложните процесуални действия.

Търсенето на поемни лица често неоправдано забавя извършването на неотложни действия по разследването, което води до затруднения разследващите органи да свършат бързо и качествено своята работа.

Намирането на поемни лица при необходимост от извършване на неотложни действия по разследването е изключително затруднено, особено при извършване на действия по разследването в тъмната част от денонощието или извън населените места. Има случаи, при които наложителни действия по разследването не са били извършени поради липса на поемни лица. Освен това в случаи, в които поради лоши метеорологични условия /дъжд, снеговалежи, силен вятър и други подобни/за времето, докато се осигури присъствието на поемните лица, част от следите, може да бъдат заличени именно от природните условия и тъй като огледът и изземването на дактилоскопни следи, сравнителен материал, течности /кръв или други намерени на местопроизшествието/не може да започне без тяхно присъствие. Това може да доведе до невъзможност на по – късен етап /дори и след няколко минути/ да бъдат иззети и съответните доказателства да не могат да бъдат събрани.

Нерядко са и случаите, когато по искане на страните в съдебно заседание биват **разпитвани поемните лица**. Обикновено това става две, три, дори и повече години след извършване на съответното действие по разследването. Изминаването на такъв период от време се отразява на показанията на поемните лица в насока да твърдят, че изобщо не помнят или не си помнят добре. Това може да доведе до изключване на конкретното действие от доказателствената съвкупност, въпреки че самото действие е било извършено по правилата на НПК.

Друг аргумент е, че няма изискване за образователен ценз или квалификация за поемните лица. На практика всеки, който е пълнолетен и вменяем, може да бъде привлечен като поемно лице, но впоследствие, ако се наложи да бъде разпитан в съдебно заседание, може да не даде точни показания, което отново **би могло да се отрази върху годността** на самото действие по разследването и като последица от това – изключването му от доказателствената маса.

Съществуват разнородни становища „за“ и „против“ поемните лица. В доклад със заглавие „Поемните лица в наказателния процес“ на д-р Ивайло Цонков /сборник „Наказателното правораздаване - традиции и перспективи“, София, 2018, УИ „Св. Климент Охридски“, стр. 295-323/ е проследен генезисът и развитието на института на поемните лица – с извод, че същият е традиционен за българския наказателен процес; извършен е сравнително-правен анализ – с извод, че същият не е международен стандарт, непознат е за англосаксонската система, а почти навсякъде в континенталната система отдавна е изоставен и са обобщени и анализирани становищата „за“ и „против“ .

Основното схващане, в защита на съществуването на поемните лица-че са проявление на народното участие в наказателния процес, понеже със своя авторитет, опит и познаване на местните условия те оказват ценно съдействие на разследващия орган - е архаично. В съвременните демократични правни системи народното участие се свързва с института на **съдебните заседатели, участващи при съдебното решаване на делото.**

Най-съществен аргумент за запазване на поемните лица е тяхната удостоверителна функция, който не следва да бъде подкрепен поради гореизложеното и поради факта, че по смисъла на чл. 131 от НПК, протоколът от действие по разследването има официална удостоверителна сила, стига да е изготвен в съответствие с правилата („при условията и по реда“) на НПК. Ако протоколът от действието по разследване е изготвен прецизно, при спазване на правилата на НПК (респ., ако допуснатите нарушения не са съществени), няма да е възможно в същото наказателно производство да се оспори достоверността на този протокол и съдът в преценката си ще бъде обвързан с констатациите в него по обстоятелствата, посочени в чл. 131 от НПК и няма да е нужно поемните лица да ги „удостоверяват“.

Доктрината и съдебната практика приемат, че спазените законови изисквания при реализирани следствени действия в рамките на досъдебната фаза на наказателния процес и закрепването им в надлежно изготвени протоколи, гарантира процесуалната им годност при оценката на доказателствените средства.

При преглед на актуалното законодателство и данни за практика в областта на наказателния процес на държавите-членки на ЕС, относно института на поемните лица се достига до извода, **че същият е отменен навсякъде:**

Държава, в която съществува, е Република Словения - с нормативна уредба, която е почти идентична с тази по българския НПК и където правоприлагащите органи се срещат с проблемите, които бяха изброени по-горе.

Институтът на поемните лица не съществува в правните системи на множество държави като **Република Полша, Република Литва, Федерална република Германия, Република Италия** и други, като в някои от тях, при отделни действия по разследването, в конкретно регламентирани случаи, е предвидено участие на лица, **които нямат друго процесуално качество.**

Италианският НПК предвижда истинността на всички документи, създадени от правоприлагащите органи, освен ако не бъде доказана тяхната неистинност. В тази връзка действия по разследването се извършват от **полицейските органи**, под стриктен контрол на прокурора, като в чл. 253 ал. 3 НПК е поставено изискване в акта на прокурора да бъдат идентифицирани полицейски органи, които участват в действието по разследването. С оглед гарантирането на правата и задълженията, чл. 356 от

цитирания кодекс дава възможност на адвокат да участва при извършване на претърсване и изземване, без да бъде уведомен предварително за извършване на действието.

Немският НПК в чл.105 ал. 2, предвижда, че, ако при претърсването не присъстват прокурор, съдия или собственикът (ползвателят) на помещението или негови пълнолетни роднини, то следва да бъде осигурено присъствието на **чиновник или двама представители на общността** (общината), на чиято територия се извършва претърсването. Ако по време на претърсването и изземването присъства магистрат (съдия или прокурор), поемни лица не се допускат.

Френският НПК, предвижда при претърсване в помещения на адвокати, нотариуси, лекари, средства за масова информация и т.н. да присъства представител на съответната професионална колегия (чл. 56-1 до чл. 56-3). Претърсване в жилище се провежда в присъствие на владелеца или на друго, посочено от него лице, а едва, когато нито един от тези два варианта не е възможен, служителят на съдебната полиция, извършващ претърсването, определя двама свидетели измежду лица, които не са му подчинени (чл. 57).

Френският модел е възпроизведен в Република Румъния, където до 2014 г., поемните лица са били задължителни участници в редица действия по разследването, като в румънския НПК има и допълнителни изисквания - ако собственикът на претърсвания имот поиска, то следва да се намерят двама независими „свидетели“, които да присъстват /чл. 159, ал.15 / и е предвидена сходна процедура при обиска /чл. 159 ал. 11/.

При сравнително-правен анализ, може да се направи извода, че най-успешният модел е уреденият във френския НПК, който гарантира бърз процес при максимално спазване на правата на всички участници в него.

Примерни варианти, които предлагаме относно поемните лица в българския НПК:

I. Френският модел:

Поемното лице да участват в: оглед на местопрестъпление или местности, освидетелстване, претърсване и изземване, обиск, задържане и изземване на кореспонденция и електронна поща, като неговото участие да се допуска, когато не може да осигури годен представител на лицето, спрямо което се извършва действието по разследването.

II. Поемното лице да участват в: оглед на местопрестъпление или местности, освидетелстване, претърсване и изземване, обиск, задържане и изземване на кореспонденция и електронна поща, **ако то изрично е поискано** от лицето, спрямо което се извършва действието по разследването или от неговия защитник и е с изрично разрешение (решение) на органа, който ръководи действието по разследването.

III. Възможно е изискването за две поемни лица да бъде заменено с присъствие на служител при съответната районна администрация, кметство

или оправомощени с нарочна заповед, като в случая е достатъчно едно лице. Съзнавайки, че може да бъдат призовани пред разследващ орган или пред съда за разпит, гражданите отказват това съдействие. Затова да се разчита на лице от администрацията, не е лишено от логика. Всяка сграда в едно населено място спада към даден район, община, кметство. В тях има служители по сигурност на информацията, правен отдел и много други отдели и служители, които освен че ще бъдат в течение за извършваните действия по разследването под техен район, ще съдействат на гражданите, като гарантират, че правата им са спазени (например разбита врата поради липса на ключ за нея) и разследващите органи не са превишили правомощията си.

IV. Съществува и възможност за включването на стажант – юристи, полагащи съответния задължителен стаж след успешното преминаване на държавните изпити към съответните окръжни съдилища, които да бъдат включени в определени списъци, като по този начин те ще придобият и практически знания и умения по време на стажа си, като би могло да бъде включено и някакво възнаграждение с оглед на практика възможността им да са на разположение.

5. Разпределение на делата в досъдебното производство между разследващите органи.

Предложение на КСБ относно възлагането на дела на следователи:

Следва да се вземе предвид, че следователите осъществяват разследването по не малко престъпни състави, които в действителност се отличават с изключителна сложност и по които се извършват множество действия по разследването. Освен всичко друго в определени райони следователите са изключително малко като численост, особено в сравнение с разследващите полицаи, които също така са разпределени и по определени райони, а не покриват територията на цяла област, както е по отношение на следователите.

Не без значение е, а и следва ясно да се отбележи и подчертае, че разследващите полицаи са и **първа категория труд**, за разлика от следователите, които, въпреки че също са разследващи органи и водят разследването по редица по-тежки и сложни дела, **са трета категория труд**. Това е изключително неправилно и несправедливо и отразява едва ли не различна дейност, осъществявана от един и същ орган като разследващ такъв, но следователите разследват дела с фактическа и правна сложност.

Не са малко и случаите, в които дела се изземват от други разследващи органи, по различни причини, като се възлагат на следователи, когато на практика разследването и установяването на редица факти и обстоятелства е на практика вече изключително затруднено и дори и невъзможно за изясняване на обективната истина и на важни факти и обстоятелства.

Безспорно е и, че много дела се възлагат в следствените отдели в страната от административните ръководители поради фактическа и правна сложност да се разследват от следователи

В действителност другите разследващи органи извършват и водят разследването по доста голям брой състави на престъпления, но също така съставът и числеността на тези органи са в пъти по-голям от тези на следователите.

Също така увеличаването на съставите, по които разследването следва да бъде водено от следователи, особено в контекста на кадрови дефицит на следователи по определени места, сериозно би затруднило ритмичността, качествено и своевременно приключване на всички водени от следователите разследвания.

Не без значение и следва да се вземе предвид, че именно следователите по места водят множество тежки дела, най-вече такива по реда на **чл. 123, чл. 212, ал. 5, чл. 253 от НК**, които напоследък са с висока честота, а също така и с висока обществена опасност и интерес.

Следва да се вземе предвид и да се възприеме и, че след закриването на **Специализирания съд и прокуратура**, както и на Следствения отдел, престъпленията с изключително висока степен на обществена опасност и такива, извършени от ОПГ, се възлагат основно на следователи в окръжните следствени отдели в страната.

Съгласно **ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ, към Закона за изменение и допълнение на Закона за Сметната палата (ДВ, бр. 16 от 2026 г.), с § 25. Се отменя Закона за противодействие на корупцията които е бил обнародван в ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г.; изм., бр. 13 от 2024 г. и бр. 57 от 2025 г.),**

НПК Чл. 194. (1) Разследването се провежда от следователи по дела:

1. (изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., доп., бр. 42 от 2015 г., изм., бр. 61 от 2025 г., в сила от 31.01.2026 г.) **за престъпления от общ характер** по чл. 95 - 111, чл. 123, чл. 212, ал. 5, чл. 286 – 289, чл. 295, чл. 299, чл. 334, ал. 2, чл. 335, ал. 2, чл. 341а, чл. 341б, чл. 342, ал. 3 вр. с ал. 1, предложения първо, второ и четвърто, чл. 343, ал. 3 вр. с чл. 342, ал. 1, предложения първо, второ и четвърто, чл. 349а, чл. 353в, чл. 356г – 356к, чл. 357 - 360 и чл. 407 - 419а от Наказателния кодекс;

1а. (нова – ДВ, бр. 42 от 2015 г.) за тежки умишлени престъпления по глава втора, раздели I, IV, V и VIII от особената част на Наказателния кодекс, извършени от непълнолетни лица;

2. (доп. - ДВ, бр. 109 от 2007 г., бр. 93 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм., бр. 42 от 2015 г., доп., бр. 7 от 2018 г., изм., бр. 84 от 2023 г., в сила от 1.03.2024 г., бр. 16 от 2026 г.) за престъпления, извършени от лица с имунитет, **с изключение на съдии, прокурори и следователи**, от членове на Министерския съвет или от държавни служители по чл. 142, ал. 1, т. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи или по чл. 43, ал. 1, т. 1 от

Закона за Държавна агенция "Национална сигурност", както и от служители на Агенция "Митници" в качеството им на разследващи органи;

2а. (нова – ДВ, бр. 7 от 2018 г., отм., бр. 84 от 2023 г., в сила от 1.03.2024 г., нова, бр. 16 от 2026 г.) за престъпления по чл. 201, чл. 202, ал. 1 и 2, чл. 203, ал. 1, чл. 219, ал. 3 и 4, чл. 220, 224, 225б, 225в, 254а, чл. 254б, ал. 2, чл. 282, 282а, 283, 283а, 283б, чл. 294, ал. 4 във връзка с ал. 2, чл. 301, 302, 302а, 304, 304а, 304б, 305, 305а, 307 и чл. 387, ал. 3 от Наказателния кодекс, **както и всяко едно друго престъпление, извършено във връзка с изброените по-горе**, извършени от лицата по чл. 74, ал. 1 от Закона за Сметната палата; 3. за престъпления, извършени в чужбина;

НПК **Чл.194 ал.(2)** (Нова – ДВ, бр. 42 от 2015 г., изм. и доп., бр. 61 от 2025 г., в сила от 31.01.2026 г.) Разследването по дела за престъпления по **чл. 114а – 114г**, чл. 334, ал. 2, чл. 335, ал. 2, чл. 341б, чл. 342, ал. 3 вр. с ал. 1, предложения първо, второ и четвърто, чл. 343, ал. 3 вр. с чл. 342, ал. 1, предложения първо, второ и четвърто, чл. 349а, чл. 353в, чл. 356г – 356и от Наказателния кодекс се извършва от следовател при Националната следствена служба. Главният прокурор или оправомощен от него заместник може да възложи разследването и по други дела по ал. 1 да бъде извършено от следовател при **Националната следствена служба**.

Тук се визира предоставянето на изрична функционална компетентност на следователите от НСЛС в предвид на разпоредбите по чл.114а-114г, същински и не същински терористични престъпления по Глава „А“ Тероризъм.

Мнението ни е, че тези категории дела, предвид особености на субектите на наказателна отговорност, както бе посочено по-горе, следва да бъдат провеждани от следователи, които за разлика от всички други разследващи органи, предвидени в НПК, са част от съдебната власт.

От съществуващите в наказателнопроцесуалната ни система разследващи органи, единствено на следователите в най-висока степен е осигурена нужната оперативна самостоятелност, независимост, предпоставки за безпристрастност и фактическа възможност да работят по вътрешно убеждение, основано на доказателствата по делото и закона.

Следователите, като част от системата на съдебната власт и като разследващи органи с висока професионална компетентност и подготовка, разполагат с целия инструментариум и с всички процесуални условия да осигурят безпристрастно и независимо разследване, отговарящо и на процесуалните стандарти, въведени в практиката на Европейския съд по правата на човека и Съда на Европейския съюз.

Тук обаче е мястото да зададем въпроса и кажем, до колко всички тези промени доведоха до увеличаване доверието на обществото в съдебната система като цяло или напротив .

Закриване на специализирани съдилища и прокуратура създаване на Комисия за противодействие на корупцията, която просъществува **2 години**

и 2 месеца, и изглежда не бе оправдано. Това отново ще доведе до загуба на процесуално време и администриране на всяко едно образувано дело и приходящите към него веществени доказателства. Тези несгоди излишно ще бъдат понесени от прокуратурата и следователите, на които ще им се възложат съответните дела .

6. В становищата е направено предложение за промяна на чл. 281 НПК, относно прочитане на показания на свидетел по дело, свързано с **домашно насилие**:

Предложение на АПБ: Един от актуалните проблеми в обществото са деянията, свързани с домашното насилие. Практическите проблеми, които са констатирани в работата на прокурорите по разследванията на такива дела са свързани с доказването на подобен вид престъпления. Това е така, тъй като много често жертвата се оплаква от своя съжителник/съпруг за осъществено системно физическо насилие. След образуване на досъдебното производство често се случва пострадалата (в преобладаващата част от случаите това са лица от женски пол) да пожелае да „оттегли“ жалбата и делото да се прекрати. Съображенията за това могат да бъдат от всякаво естество (продължили са да живеят заедно, подобрили са си отношенията в името на децата и т.н., може обаче да бъде и някакъв вид принуда от извършителя, което в повечето случаи остава скрито от правоприлагащите органи). При такова разследване, в случай, че не се приложи чл. 9 НК, а делото бъде внесено в съда, то обвинението би могло да остане на практика без доказателства. Така например в съдебната фаза на процеса преди да се пристъпи към разпита на пострадалия и бъде запознат с правата по чл. 119 и чл. 121 от НПК , свидетелят, който е поискал по-рано да си „оттегли“ жалбата , най-вероятно ще се възползва от тези права и няма да даде показания. Съответно при постановяване на присъдата няма да бъдат ценени и тези показания, които е дал на досъдебното производство дори и да бъдат прочетени на основание чл. 281 НПК. Няма да има възможност да бъдат разпитани като свидетели и полицейските служители работили по случая, които са снели сведения още в началото, понеже съдът приема, че са водили разузнавателни беседи (считаме , че в повечето случаи това понятие ще се тълкува разширително, както вече се е случвало в практиката съдът да не допуска разпит на такъв свидетел на основание чл. 118, ал. 2 НПК, който е работил по преписката). Съответно в повечето случаи, имайки предвид естеството на тези престъпления, други такива свидетели са членовете на семейството или други техни близки, които при такова развитие на наказателното производство също биха се възползвали от правата по чл. 119 и чл. 121 от НПК. Така на практика в съдебната фаза на процеса е възможно да се случи така, че единственото „ценено“ доказателство да бъде заключението на **съдебно-медицинската експертиза**. Разбира се възможни са и най-разнородни други хипотези, при които тези проблеми да не са налице, но гореописаното поставя реални въпроси и проблеми, свързани с

доказването на такива престъпления. В този смисъл, за да се намери баланса между спазване на интересите на близките, гарантирани в чл. 119 и чл. 121 НПК и осигуряване на защитата от престъпни посегателства срещу личността на гражданите следва да се направи законодателно изменение в чл.281 НПК, което изрично да гарантира, че при прочитане на показания на свидетел в съдебната фаза на процеса (когато свидетелят откаже да даде показания или твърди, че не си спомня нещо), дадени в досъдебното производство, касаещи престъпления, свързани с домашно насилие да имат доказателствена стойност като се изключи приложението на чл.119 и чл. 121 НПК.

7. В становищата е направено предложение за промяна на чл.159 а НПК, чл.159а ал.2 относно предоставяне на **трафични данни** за престъпления, извършени в условията на домашно насилие или изрично да се посочи, че предоставянето на трафични данни се отнася и състава на престъпление по чл.144 а НК:

В разпоредбата на чл. 144 а, ал. 2 НК е дадена дефиниция на „следене“ като са изброени различни хипотези на такова поведение, сред които е **„навлизането в нежелана комуникация“** и чрез „всички възможни средства на комуникация“. Посоченото престъпление също е сред съвременните проблеми в обществото и е свързано с гореспоменатото **„домашно насилие“**. Това е така, тъй като често жертвата е имала предходни отношения с извършителя и когато е взела решение да прекрати връзката между тях е последвало поведение на дееца, което би могло да се подведе под разпоредбата на чл. 144 а НК. Проблемите при това престъпление също са от доказателствено естество. Видно е в дефиницията на **„следене“**, че се акцентира много на навлизането в нежелана комуникация, а за всеки е ясно, че това са и най-често срещаните хипотези. Така например ако деецът често звъни по телефона, пише съобщения, пуска постове в социални приложения и т.н. и всичко това има белезите на заплашителен характер, то пред разследващите органи застава проблема, че не може да се изиска информация по надлежния ред по чл. 159 а НПК и ЗЕС, тъй като това престъпление **не е тежко престъпление** по смисъла на чл.93, т.7 НК. След като законодателят е криминализирал подобно поведение, то следва да осигури и начини за събиране и проверка на такива доказателства. Поради в разпоредбата на чл.159 а, ал.2 НПК следва да се добави: **„и извършени в условията на домашно насилие“** или изрично да се посочи, че това се отнася и за състава на чл. 144 а НК.

Предлагаме законодателни промени в насока синхронизиране на българското законодателство с международните актове по отношение използване на данните от трафика, които предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги създават при осъществяване на дейността си. Посоченото е мотивирано от трайно установената съдебна практика на съдии да отказват издаване на **разпореждания до мобилните оператори, в т. ч. и при разследване на**

тежки, по смисъла на чл. 93, т. 7 от НК престъпления. Като мотиви исканията да бъдат оставени без уважение, съдиите посочват чл.15, §1 от Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент - Държавите-членки могат да приемат законодателни мерки, за да ограничат обхвата на правата и задълженията, предвидени в чл.5, чл. 6, чл. 8, параграф 1, 2, 3, и 4 и чл. 9 от настоящата директива, когато такова ограничаване представлява необходима, подходяща и пропорционална мярка в рамките на демократично общество, за да гарантира национална сигурност (т. е. държавна сигурност), отбрана, обществена безопасност и превенцията, разследването, разкриването и преследването на криминални нарушения или неразрешено използване на електронна комуникационна система, както е посочено в чл. 13, параграф 1 от Директива 95/46/ЕО. В тази връзка, държавите-членки могат, */inter alia/* между другото да одобрят законодателни мерки, предвиждащи съхранението на данни за ограничен период, оправдани на основанията, изложени в настоящия параграф. Всички мерки, упоменати в настоящия параграф, трябва да бъдат в съответствие с общите принципи на законодателството на Общността, включително онези, упоменати в чл. 6, параграф 1 и 2 от Договора за Европейския съюз и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита за правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година, във връзка с членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз по повод отправено, от български съд, преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

При направени искания от прокурор за издаване на разпореждания до мобилните оператори в страната, съдът коментира също, че българското законодателство, поради липса на материални и процесуални условия за използване на данните от трафика, не отговаря на европейското право. В производството по чл. 159 а от НПК не се давали и необходимите гаранции на засегнатите права да участват и да бъдат изслушани. С оглед прякото прилагане на актовете от правото на ЕС и съдебната практика на съда на ЕС, някои съдилища отхвърлят исканията. Предвид законово предвидена възможност, тези актове на първоинстанционния съд, не подлежат на протест и спрямо тях не се осъществява контрол от въззивна инстанция. В тази връзка предлагаме нормата на чл.159 а НПК да се отнася не само до тежки умишлени престъпления, алтернативно определенията на съда, с които се постановява отказ да се предоставят трафични данни, да подлежи на въззивна проверка.

8. В обобщение е формулирано предложение за промяна на чл.146 НПК:

Настоящата разпоредба дава възможност органът, който назначава експертизата, да изисква от обвиняемия образци за сравнително изследване,

когато не е възможно да се набавят по друг начин. Докато чл.146, ал.2 НПК позволява приложение на ал.1 и спрямо свидетелите, когато е необходимо да се провери дали те са оставили следи на местопрестъплението или върху други веществени доказателства. Поради законова непълнота липсва възможност да се изискват такива образци за сравнително изследване от лица, управляващи МПС, със съмнение, че са употребили алкохол или други упойващи вещества, особено, когато се касае за вземане на кръв или други подобни интервенции свързани с проникване в човешкото тяло, което не би могло да се постигне дори с разрешение на съдия. По този начин, след като откажат да дадат доброволно биологичен материал съответните водачи биват наказвани само по административен ред, независимо дали практически са извършили престъпление или само административно нарушение и практически много извършители на престъпления не могат да бъдат подведени под отговорност поради този законодателен пропуск. Изискването на разрешение за предоставяне на сравнителни образци изисква процесуално време, при което впоследствие се явява безпредметно вземане на образци от кръв или урина например при разследване на престъпления, най-вече общоопасни. / Решение по дело С-205/21 на ЕС Директива 2016/80/. Алтернативно правим предложение да се завиши наказанието по чл.171,т.2 а б.“б“ и чл.174, ал.3 ЗДвП. В някои правни системи отказът за даване на кръвна проба е отегчаващо отговорността обстоятелство. Тук законодателя направи допълнение с текста на **Чл.343б ал.(7)** (Нова – ДВ, бр. 61 от 2025 г., в сила от **29.07.2025 г.**) Който откаже да му бъде извършена проверка по надлежния ред за установяване на употребата на алкохол и/или наркотични вещества или техни аналози или не изпълни предписание на контролен орган за изследване по надлежния ред, след като е участвал в пътнотранспортно произшествие, се наказва с лишаване от свобода до една година и с глоба от две хиляди и петстотин лева.

9. В обобщение е формулирано предложение за промяна на чл.64 НПК:

Предложение на АПБ: В множеството от предложенията е формулирана промяна на чл.64 НПК, в която изрично да се посочи, че в срока за задържане до 72 часа, не се включва задържането по реда на ЗМВР за срок до 24 часа. Съгласно разпоредбата на чл.72, ал.1,т.1 ЗМВР, полицейските служители могат да задържат лице, за което има данни, че е извършило престъпление за срок до 24 часа /чл.73 ЗМВР/. В рамките на наблюдавано и водено досъдебно производство, наблюдаващият прокурор при наличието на съответните законови предпоставки постановява задържане на лице за срок до 72 часа на лице, привлечено като обвиняем, за което от доказателствата по делото може да бъде направено обосновано предположение за съпричастност към вмененото му престъпление, което се наказва с „лишаване от свобода“ или друго по – тежко наказание и доказателствата по делото сочат, че съществува опасност обвиняемият да се

укрие или да извърши друго престъпление. Задържането за срок до 24 часа се явява административна мярка, която се налага от органите на МВР, а задържането за срок до 72 часа се явява мярка за процесуална принуда по реда на НПК, с оглед искане за вземане на мярка за неотклонение „Задържане под стража“. Смятаме, че с изричното посочване на това разграничение ще се предотврати превратното тълкуване и конкуренцията между административното и прокурорското задържане за недопускане на кумулиране на административното и прокурорското задържане. Тази промяна е в унисон и чл.5, т.3 от ЕКЗПЧ. Още повече съобразно нормата на чл.59, ал.2 НК при приспадане на времето, през което конкретно лице е било задържано по реда на ЗМВР се предвижда отделна редукция- приспадане на задържането за срок до 24 часа, приспадането на времето, през което е бил задържан за срок до 72 часа.

10. В обобщение е формулирано предложение за промяна на чл.155 НПК и създаване на ал.3:

Предложение на АПБ: В случаите, в които при оглед се изготвят аудио, видео запис и фотоснимки, в протоколът за оглед на местопроизшествие и веществени доказателства не е необходимо да се **изписват фактите, записани от техническите средства**. /Има решения на ВКС, в които се твърди, че едно обстоятелство, дори и да е фотографирано при извършване на огледа, същото ако не е вписано в протокола за оглед, то не е събрано по реда на НПК/.

Камера на следователите в България се въздържа от направеното предложение с оглед липсата на техническа и кадрова обезпеченост за извършване на аудио и видеозаписи.

11. Формулирано е предложение за промяна на чл.382, ал.9 НПК:

Да се предвиди законова възможност за протестиране на определенията на съда, с които се връща делото на прокурора, когато същото е внесено със **споразумение** по реда на чл.381 НПК. Съгласно сега действащият Наказателно-процесуален кодекс, когато съдът не одобри споразумението, се произнася с определение, с което връща делото на прокурора и същото съобразно чл.382, ал.9 НПК е окончателно. По този начин се преклудира възможността въззивната инстанция да осъществи контрол по законосъобразността на изводите, направени от първоинстанционния съд, който разглежда делото еднолично. Тази преклудия е в противоречие с основни принципи на НПК – в това число и по отношение на разглеждането на споразумение след разпоредително заседание, когато за страните е предвидено обжалване и/или протестиране на определение в тази насока, респективно отвеждане на съдията-докладчик, който се е произнесъл с акт по същество по конкретното дело.

12. В обобщение е формулирано предложение за промяна на чл.118, ал.2 НПК относно невъзможност да бъдат провеждани разпити на служители на МВР, осъществявали разузнавателни беседи:

Лица, които не могат да бъдат свидетели

Чл. 118 (2) Лицата, които са извършвали действия по разследването и съдебни следствени действия, както и разузнавателни беседи по смисъла на Закона за Министерството на вътрешните работи, не могат да бъдат свидетели, включително и когато протоколите за извършените от тях действия не са изготвени при условията и по реда, предвидени в този кодекс.

Предложение на АПБ: Предлагаме промяна в нормата на чл.118, ал.2 НПК, като се премахне ограничаване на възможността полицейските служители, които са извършвали разузнавателни беседи по чл.10 ал.1, т.1 ЗМВР, без да е налице и легално определение на това понятие. Полицейските служители са първи на местопроизшествието и възприемат факти и обстоятелства досежно престъплението. Въпросните лица имат преки и професионални възприятия за извършените действия.

Предложение на КСБ: Следва да бъде предвидено изключение по отношение на служители на МВР, участвали в друго качество извън хипотезите на т. нар. „разузнавателни беседи“, тъй като често органите на полицията са възприели определени факти и обстоятелства, посещавайки на практика първи местопроизшествието. Следва да се даде дефиниция на понятието „разузнавателна беседа“, тъй като такава липсва в ЗМВР и НПК. Този израз е упоменат единствено в чл. 10, ал.1, т. 1 от ЗМВР като един от способите за извършване на оперативно-издирвателна дейност.

13. Формулирано е предложение за вещите лица:

Предложение на АПБ: Една от основните причини за невъзможността да се осигури бързина при разследването на отделните видове престъпления, е забавянето при изготвяне на отделните експертизи – комплексна съдебна психолого-психиатрична експертиза; автотехническа експертиза, компютърно-техническа експертиза и ДНК експертиза. Разрешаването на този въпрос чрез законодателни способности, би довело до възможност да се постигне бързина в наказателното производство. Създаване на разпоредби и ред в ЗСВ, за назначаването на държавни вещи лица в бюро към Министерство на правосъдието или чрез създаването на нова дирекция към НИП с определено твърдо възнаграждение (например равно на това на младши магистратите). Считаме, че най-подходящ би бил хибриден модел, при който за по-тесните специалности се запази сегашния ред и начин за намирането на вещи лица за изготвянето на съдебни експертизи. От друга страна е крайно наложително да се подсигурят достатъчен брой квалифицирани кадри за най-честите и задължителни за наказателното производство експертизи в следните области: автотехнически, съдебно-медицински, психолого-психиатрични, почеркови,

финансово-счетоводни. Относно физико-химическите и балистичните считаме, че следва да останат към ОДМВР структурите на МВР в страната и към Национален институт по криминалистика.

Законодателни мерки за осигуряване на вещи лица, както чрез МВР, следствието, така и на самоосигуряващи се вещи лица.

В този смисъл правим предложение за създаване на Национално бюро за съдебни експертизи към Министерство на правосъдието /вкл. с регионални звена/, на което да бъдат възлагани всички експертизи както в съдебното, така и в досъдебното производство. То трябва да бъде попълнено и да разполага с достатъчно експерти от всички научни области, така че заключенията по назначените експертизи да бъдат давани в срок и да са достатъчно качествени, за да бъдат основа за вземането на правилни решения в процеса на правоприлагане. Необходимо е законова промяна за регламентиране на възможност за разпити на вещи лица чрез видеоконференция.

Предложение на КСБ: Наболели са проблемите с вещите лица като: липсата на такива в определени области, недостатъчният им брой в други области и продължителният период от време, в който се изготвят експертните заключения. Предложенията ни за промени в законодателството относно съдебните експертизи следва да целят подобряване на: качеството на експертните, независимостта и безпристрастността на вещите лица, сроковете и контрола върху работата им и регулирането на професията „съдебен експерт“.

Предлагаме създаване на единен национален регистър за вещите лица, както и съвет или структура към Министерство на правосъдието, който да следи за качествено и унифицирано изготвяне на експертните, спазване на етични правила от вещите лица и възможности за налагане на дисциплинарна отговорност. Тази структура да има правомощия за сертификация чрез преминал курс за правоспособност в Министерство на правосъдието, контрол, санкции и обучение-както първоначално, така и периодично. Следва да се предостави възможност този орган да има възможност за отстраняване на нещо лице от регистъра при недостатъчна квалификация.

При първоначалните обучения да се наблегне на изискванията към формата и съдържанието на заключенията, изготвяни от вещите лица.

Следва да се помисли в посока увеличаване на възнагражденията на вещите лица, като аналогично следва да се търси решение на проблемите с преводачите относно възнагражденията, които са демотивиращи за вещи лица и преводачи за работа с органите на съдебната власт и като цяло по наказателните производства.

Да се създаде законова уредба за изготвяне на писмените експертни заключения в разумен срок, както и да се предвидят санкции при неоснователно забавяне на представяне на експертно заключение. Следва да

се предвиди изрична разпоредба относно възможността органът по назначаване на експертизата да може да отстрани вещото лице.

14. Формулирано е предложение за промяна на чл.25,т.2 НПК:

Да се допълни в чл.25, т.2 НПК, че основание за спиране на разследването по досъдебно производство молба за правна помощ е и издадена **ЕЗР** като институт на международно – правното сътрудничество за събиране и проверка на доказателства.

15. Формулирано е предложение за промяна на чл.218 НПК:

В нормата на чл.218 НПК да се добави възможност по искане на орган на досъдебното производство до ГД Охрана, МВР да могат да се конвоират лица, настанени в домове за чужденци, арести и затвори от и до служебни помещения на органа за извършване на процесуални действия и действия по разследването. Налице са немалко случаи, при които обстоятелството, че лицето е задържано, или се намира в затвора или е задържано по **Закона за чужденците последно изм. и доп. ДВ. бр.52 от 27 Юни 2025г.**, а не по НПК в дом за настаняване на чужденци към Дирекция „Миграция“ и липсата на правна норма за конвоиране, се явява пречка да се извърши **разпознаване на съответното лице**. Самото действие разпознаване следва да се извърши в специално помещение, което няма във всички тези места. Има случаи, в които разследващ орган, пострадал, защитник отиват при обвиняемия в ареста за очна ставка, вместо той да бъде конвоиран до кабинета на разследващия орган. Считаме, че следва процесуалната икономия да е с приоритет пред натовареността на ГД Охрана и ГД ИН.

16. Формулирано е предложение за промяна на чл.422, ал.1,т.5 НПК относно възобновяване на съдебни актове:

Предложение на АПБ: Досегашната норма на чл.422, ал.1, т.5 НПК се замени със следната: „са допуснати съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК от съда, постановил присъдата, решението, определението или разпореждането и имат съществено значение за делото“. На първо място и към момента в обхвата на чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК попадат всички актове, непроверени от ВКС и спор за това не би имало. По отношение обаче на актовете на ВКС, възможността за тяхното възобновяване, съответно от 5-членен състав е изключително ограничена и сведена единствено до актовете по чл. 354, ал. 2, т. 2 и ал. 5 от НПК, а те са пренебрежим процент от общите. Аргументът за стабилитета на съдебните актове не би могъл да бъде по-високо ценен от законодателя от аргумента за справедлив съдебен процес или за справедливост на наказанието, т.е. да се заобиколи посочената още чл. 1, ал. 1 от НПК основна цел на този закон, като разпоредбата гласи: „Наказателно-процесуалният кодекс определя реда, по който се извършва наказателното производство, за да се осигури разкриване на престъпленията, разобличаване на виновните и правилно

прилагане на закона.“. За жалост не можем да кажем, че актовете на касационна инстанция, по които се взимат решения при явни нарушения на чл. 348, ал. 1, т. 1-3 от НПК са пренебрежимо малко или изобщо няма такива. Предложената от нас редакция не може да се третира като четвърта инстанция, защото правомощието за отправяне на искане по т.5 се запазва, като единствено главният прокурор от страна на ПРБ може след като внимателно е преценил по всяко конкретно дело дали са налице основанията по чл. 348, ал. 1, т. 1-3 от НПК да сезира ВКС с такова искане и то в шестмесечен срок от влизането в сила на съответния акт. Целта на предложението е касационната инстанция да прецизира стандартите си при постановяването на крайните съдебни актове. Има много натрапчиви примери, които мотивират така направеното предложение. Например когато ВКС потвърди Окръжен съд в цялост при приложението на чл. 9, ал. 2 от НК (тоест на материалния закон), с което се оправдава за престъпление по чл. 345, ал. 2 от НК, деец с изключително висока обществена опасност на личността - осъждан за престъпления от общ характер двадесет пъти, повечето от които за тежки престъпления по смисъла на чл. 93, т. 7 от НК и лице наказвано многократно по ЗДвП, видно от приложената справка от КАТ по делото, с характеристиката на безработен, употребяващ наркотици. Считаме, че в един такъв случай приложението на чл. 9, ал. 2 от НК е в явно противоречие и на задължителната практика на ВС и ВКС и на много други решения, постановявани през годините и меко казано е необоснована и неправилна. Въпреки това ние застъпваме виждането, че ВКС е длъжен да се произнесе служебно по всички тежки нарушения без значение дали попадат в обхвата на протеста или жалбата, доколкото обратното стеснително тълкуване води до ограничаване на задължението вменено на ВКС, съгласно чл. 124 от Конституцията на Република България, а именно да осъществява надзор за правилното и еднакво тълкуване и прилагане на закона от всички съдилища. Примери могат да се посочат още много, целта на този единствен такъв е да се обрисова острата нужда от разширяване на института на възобновяването на наказателни дела при нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1-3 от НПК. В така предложената редакция е видно, че не всяко едно допуснато нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 1-3 от НПК ще бъде основание за разглеждане на искане за възобновяване, а само тези които имат „съществено значение за изхода на делото“. Тоест за крайния резултат от него и съответно постигането на справедливост в правовата държава.

17. Формулирано е предложение за промяна на чл.111, допълнение на ал.5 НПК относно унищожаване на ВД:

Предложение на АПБ: Да се допълни в чл. 111, ал. (5) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 42 от 2015 г.) Наркотичните вещества, прекурсорите и растенията, съдържащи наркотични вещества, както акцизните стоки и стоки, нарушаващи интелектуалната собственост могат да бъдат унищожени преди приключване на наказателното производство при условия и по ред,

предвидени в закон. В този случай до приключване на производството се пазят само иззетите представителни проби.

Мотиви: Да не се задържат стоки /веществени доказателства/ в складове продължително време, което води до задръстване и затруднения при осъществяването на този контрол, предвиден в Регламент 608/2013 и в **Закона за марките и географските означения/ЗМГО/**. В Регламент (ЕС) № 608/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 година относно защитата на правата върху интелектуалната собственост, осъществявана от митническите органи, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1383/2003 на Съвета е предвидена облекчена процедура както следва:

1. Стоки, за които се предполага, че нарушават право върху интелектуалната собственост, могат да бъдат унищожени под митнически контрол, без да е необходимо да се определя дали е нарушено право върху интелектуалната собственост съгласно законодателството на държавата членка, в която са открити стоките, ако е изпълнено всяко едно от следните условия:

а) притежателят на решението е потвърдил писмено пред митническите органи в срок от 10 работни дни, а при бързоразвалящи се стоки — три работни дни, считано от уведомлението за отлагане на вдигането на стоките или за тяхното задържане, че според него е нарушено право върху интелектуалната собственост;

б) притежателят на решението е потвърдил писмено пред митническите органи в срок от 10 работни дни, а при бързоразвалящи се стоки — три работни дни, считано от уведомлението за отлагане на вдигането на стоките или за тяхното задържане, че е съгласен стоките да бъдат унищожени

в) деклараторът или държателят на стоките е потвърдил писмено пред митническите органи в срок от 10 работни дни, а при бързоразвалящи се стоки — три работни дни, считано от уведомлението за отлагане на вдигането на стоките или за тяхното задържане, че е съгласен стоките да бъдат унищожени. Когато в този срок деклараторът или държателят на стоките не е потвърдил съгласието си за унищожаването на стоките, нито е уведомил митническите органи, че възразява срещу това, митническите органи могат да считат, че деклараторът или държателят на стоките е потвърдил съгласието си за унищожаването на тези стоки.

Митническите органи разрешават вдигането на стоките или прекратяват тяхното задържане незабавно след приключване на всички митнически формалности, когато в срока, посочен в първа алинея, букви а) и б), не са получили нито писмено потвърждение от притежателя на решението, че според него е нарушено право върху интелектуалната собственост, нито съгласието му за тяхното унищожаване, освен в случаите, когато тези органи са били надлежно информирани за започването на производство с цел да се установи дали е нарушено право върху интелектуалната собственост.

2. Унищожаването на стоките се извършва под митнически контрол на отговорността на притежателя на решението освен в случаите, когато в националното право на държавата членка, в която се унищожават стоките, е предвидено друго. Преди унищожаването на стоките компетентните органи могат да вземат проби. Взетите преди унищожаването проби могат да бъдат използвани за образователни цели.

3. Когато деклараторът или държателят на стоките не е потвърдил писмено съгласието си стоките да бъдат унищожени и когато не може да се счита, че деклараторът или държателят на стоките е потвърдил съгласието си за унищожаването в съответствие с параграф 1, първа алинея, буква в) и в рамките на посочените в тези разпоредби срокове, митническите органи незабавно уведомяват за това притежателя на решението. В срок от 10 работни дни или три работни дни при бързоразвалящи се стоки, считано от уведомлението за суспендиране на вдигането на стоките или за тяхното задържане, притежателят на решението започва производство с цел да се установи дали е нарушено право върху интелектуалната собственост.

4. Освен при бързоразвалящи се стоки, в подходящ случай митническите органи могат да удължат срока, посочен в параграф 3, с не повече от 10 работни дни при надлежно обосновано искане от страна на притежателя на решението.

5. Митническите органи разрешават вдигането на стоките или прекратяват тяхното задържане незабавно след приключване на всички митнически формалности, когато в сроковете, посочени в параграфи 3 и 4, не са били надлежно информирани в съответствие с параграф 3 за започването на производство с цел да се установи дали е нарушено право върху интелектуалната собственост.

В специалния закон – /ЗМГО/ Закона за марките и географските означения също е предвидено задължително унищожаване - чл.127. (5) Предметът на нарушението по ал. 1 - 4, независимо чия собственост е, се отнема в полза на държавата и се предава за унищожаване на органите на Министерството на вътрешните работи, като притежателят на марката или упълномощено от него лице може да присъства на унищожаването.

Изпълнение на административните наказания Чл. 134. (3) След влизането в сила на наказателното постановление или решението на съда вещите, отнети в полза на държавата, се предават за унищожаване на органите на Министерството на вътрешните работи. **В Закона за митници/ЗМ/** също е предвидено задължително унищожаване - чл. 239, ал.4 от ЗМ: Изоставените и отнетите в полза на държавата стоки по този закон, за които има декларация на притежателя на право върху интелектуална собственост, че са произведени без неговото съгласие или разрешение, се унищожават от митническите органи.

Поради това считаме, че при стоките, нарушаващи правата върху интелектуална собственост имаме *същите законови предпоставки за*

предварително унищожаване, както при наркотичните вещества и акцизните стоки.

Предложение на КСБ: Пазене на веществените доказателства

В чл. 111. да се създаде нова ал. 4 със следното съдържание:

„Ново искане може да бъде отправено не по – рано от два месеца от произнасянето на съда, като то задължително трябва да съдържа нови обстоятелства, на които се основава и да доказва собствеността върху исканите за връщане вещи“.

Аргументите са в посоката, да не се шиканира процеса без молителят да предоставя каквито и да било доказателства за собствеността върху вещите, а също и без тези молби да се основават на нови обстоятелства и доказателства.

алинея (4) става (5) алинея (5) става (6).

18. Формулирано е предложение за промяна при:

Задължения на свидетеля

В чл. 120, ал.3 да се направи следното изменение:

„Свидетел, който не се яви на определеното място и време да даде показания, се наказва с глоба до **ПЕТСТОТИН ЕВРО** и се довежда принудително за разпит по реда на чл. 71. Ако свидетелят посочи уважителни причини за неявяването си, глобата и принудителното довеждане се отменят“.

Завишаването на глобите би следвало да има превантивен характер и да даде възможност на органите на разследването да могат по-качествено и най-вече своевременно да проведат разпити на съответните свидетели, които пък да спазят задълженията си за предоставяне на свидетелски показания.

На практика, така посочените глоби са изключително ниски за съвременното общество и се възприемат от свидетелите като нещо несериозно, като това от своя страна не дава превантивния ефект, който е бил целен при определянето на глобите назад във времето.

В тази връзка се прави и допълнително предложение:

Наблюдава се проблем в осигуряването на свидетели и/или обвиняеми за явяването им пред вещите лица, във връзка с назначена експертиза, поради което считаме, че следва в чл. 120, да се добави нова алинея – след ал.3, която би могла да гласи следното:

„Когато свидетел не се яви на определеното място и време пред вещо лице, във връзка с назначена експертиза по отношение на него, се наказва с глоба до **ПЕТСТОТИН ЕВРО** и се довежда принудително по реда предвиден за разпит по реда на чл. 71. Ако свидетелят посочи уважителни причини за неявяването си, глобата и принудителното довеждане се отменят“.

алинея (4) става (5) и се изменя така: „Свидетел, който извън случаите по чл. 119 и чл. 121 откаже да свидетелства, се наказва с глоба до 2000 /две хиляди евро/“.

Права на свидетеля

Чл. 122, ал. 3 предлагаме да е със следното съдържание: „Адвокат, явил се на разпит или консултирал свидетел в наказателното производство, не може да присъства по време на разпит и да консултира друг свидетел. Адвокатът не следва да е участвал в производството в друго процесуално качество“.

С извършената през 2024 г. промяна в нормата на чл. 122, ал. 2 от НПК, фактически адвокатът задължително присъства по време на провеждане на разпита и същият подробно се запознава със съдържанието на протокола от проведените разпит, както и с част от материалите по досъдебното производство, като по този начин, участието и ролята му в процеса почти напълно се покрива с това на защитника на обвиняемите лица. С оглед факта, че практически са налице множество случаи на адвокати, които биват ангажирани от повече от един свидетел по едно досъдебно производство, се дава възможност на съответния адвокат да бъде запознат изцяло с показанията на значителен брой свидетели по едно досъдебно производство, както и с участието си като адвокат при разпитите на различните свидетели, се създава предпоставка да бъдат манипулирани показанията и съответно да бъде опорочен процеса.

При изследване на съдебната практика, която е създадена с оглед действащата нормативна уредба преди промените в НПК ДВ бр. 18 от 2024 година, се установява, че са били констатирани пороци при провеждането на разследване, касаещи именно годността на свидетелските показания, в случаите, когато са били допуснати да бъдат конституирани едни и същи **адвокати при разпитите на различни свидетели, както и на обвиняемите лица**. В тази връзка ще визиране ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 4 ОТ 12.01.2016 г. по ВНЧХД № 246/2015 г. на АПЕЛАТИВЕН СПЕЦИАЛИЗИРАН НАКАЗАТЕЛЕН СЪД, в което се съдържат следните аргументи: За да прекрати съдебното производство и да върне делото на СП, първостепенният съд е приел, че на досъдебната фаза е допуснато отстранимо съществено процесуално нарушение, ограничаващо правото на защита на **петнадесет от предадените на съд лица**, а именно Ю. И. Н., Н. С. Г., Г. К. К., Б. С. Л., М. К. Й., В. К. Б., И. Е. В., Х. Б. Н., П. Т. Т., Б. И. Н., Н. Б. Н., И. Л. Т., И. Б. А., П. Е. Ч. и В. С. Г. Нарушението се свежда до ползване услугите на защитници - съответно адв. К. и адв. Г., които са консултирали редица свидетели по делото, в т.ч. трима, включени в списъка на лицата за призоваване към обвинителния акт. Проверяваната съдебна инстанция е изразила становището, че при това положение се е стигнало до встъпване в производството на защитници, за които изначално е съществувала пречка по чл. 91, ал. 3, т. 4 от НПК, понеже с реализираното от тях процесуално представителство на свидетели на обвинението, чийто интереси са несъвместими с тези на подсъдимите, адв. К. и адв. Г., са действали в „друго процесуално качество“. По тези съображения СпНС, наред с връщането на делото е и отвел от по-нататъшно участие в процеса

цитираните двама адвокати. За консултиращия свидетеля адвокат, са валидни всички права и задължения по Закона за адвокатурата и Етичния кодекс на адвоката, а предвиждането му в сега действащия процесуален закон, като отделна възможна процесуална фигура - и в двете производствени фази, със самостоятелна роля, макар и спомагателна, неминуемо го определя като процесуален участник, от категорията на незадължителните процесуални участници, които влизат в процесуално правоотношение с ръководещия орган, подобно на педагозите или психолозите, присъстващи на разпита на непълнолетните свидетели /впрочем за педагозите и психолозите, също няма нормативно очертан в НПК кръг от права и задължения, но те безусловно са признати още от по-старата доктрина за процесуални участници/. Без съмнение е, че пълномощникът на свидетеля, явявайки се със своя клиент, влиза в процесуално правоотношение с ръководния орган, тъй като последният дължи мотивирано произнасяне, ако прецени да не допусне адвоката до разпита, а адвокатът, от името на свидетеля, може да обжалва актовете, които накърняват правата и законните интереси на неговия клиент. Следователно, адвокатът - консултант на свидетеля, притежава процесуално **качество на участник в производството и няма как да се твърди**, че той би могъл, без всякакви ограничения да съвместява и други процесуални качества.

19. Формулирано е предложение за промяна на чл.178 НПК относно реда за връчването на призовки, съобщения и книжа:

Предвиждане на възможност за връчване по електронен път на досъдебна фаза на съответните участници и субекти в процеса, което би ускорило развитието му. Такава възможност е предвидена в съдебната фаза на процеса (чл. 178, ал. 8-10 НПК). Връчване по електронен път е уредено в Гражданско-процесуалния кодекс (ГПК) (обн. ДВ. бр. 59 от 20 юли 2007 г., в сила от 01.03.2008 г.). В редица държави, част от континентална правна система, е предвиден ред за електронно призоваване по наказателни дела. Електронното връчване би намалило разходите за тази дейност, а също така и административната тежест. Връчването би било по-бързо, което е особено важно при процесуални действия като предявяване на обвинение или разследване. Електронното връчване би възпрепятствало и недобросъвестни действия (шиканиране на процеса) от субекти на процеса, тъй като връчването би било по-лесно проследимо. Действително са налице предизвикателства, свързани най-вече с липсата на електронна грамотност при някои участници в процеса. Това обаче не следва да спира използването на електронното призоваване там, където е възможно – най-вече при защитници и повереници, които като лица, упражняващи адвокатска професия (с изключение хипотезите на чл. 91, ал. 2 НПК и чл. 100, ал. 3 вр. чл. 91, ал. 2 НПК), разполагат с електронни адреси. Предвиждане на възможност за връчване по пощата или чрез куриерска служба с препоръчана пратка с обратна разписка, аналогична на тази, уредена в чл.

42, ал. 1 от ГПК, би било още един целесъобразен способ за връчване на призовки и книжа, особено на адреси, които се намират извън територията на съответния окръжен следствен отдел. При този начин на връчване е налице недостатък във връзка с възможността за укриване или отказ за получаване. Същевременно обаче удостоверяване на връчването по пощата чрез обратна разписка внася яснота относно момента получаването на съответните призовки и книжа от адресата, респ. налице е проследимост.

Предложението е да се изменят така следните разпоредби в чл.178 от НПК:

(8) Връчването на призовки, съобщения и книжа на обвиняем и на защитник в досъдебна и в съдебната фаза може да се извършва по електронен път с тяхно съгласие, когато са посочили електронни адреси. Съгласието може да бъде оттеглено по всяко време.

След като такава възможност е дадена в съдебна фаза, при условията на така заявено желание от страна на обвиняемия и неговия защитник, такава възможност в пълна степен следва да е налице и в досъдебната фаза на разследването, където призоваването е от съществено значение и е особено затруднено от редица обстоятелства.

(9) Връчването на призовки, съобщения и книжа в досъдебна фаза и в съдебната фаза на пострадал, оцетено юридическо лице, частен търговец, частен обвинител, граждански ищец, граждански ответник и на техните повереници, както и на свидетел, вещо лице, преводач, тълковник или специалист - технически помощник, може да се извършва по електронен път с тяхно съгласие, ако са посочили електронен адрес. Съгласието може да бъде оттеглено по всяко време.

(10) Когато връчването в досъдебното и в съдебното производство не може да се извърши по реда на ал. 1 – 7, по преценка на органа призовки, съобщения и книжа може да се връчват и на посочен електронен адрес.

20. Формулирано е предложение за промяна на чл.197 НПК относно създаване на възможност следователите да подават възражения срещу постановление на прокурор за дадените указания:

Предложение на КСБ: Основният аргумент срещу тази възможност би бил, че това ще доведе до забавяне на разследването. Последното несъмнено ще се забави обаче и при изпълнението на множество и в някои случаи ненужни писмени указания. Този проблем би могъл да се реши чрез възстановяване на текстове от отменения НПК (отм. 2005 г.), касаещи оперативната самостоятелност на следователя и възможността да възразява срещу указанията на прокурора. Предлагаме следната редакция на разпоредбата, както следва:

Чл. 197. (1) Писмените указания на прокурора до разследващия орган са задължителни, освен в случаите на чл. 235.

(2) Когато не е съгласен с постановленията и писмените указания на прокурора, следователят може да направи възражение пред по -горестоящия прокурор .

(3) По - горестоящият прокурор се произнася в седемдневен срок от получаване на възражението с постановление, което е задължително за следователя и не подлежи на възразяване.

При изготвяне на настоящото предложение сме водени от статута на следователите, уреден в Конституцията на Република България, като магистрати и част от съдебната система.

21. Формулирано е предложение за промяна на чл.213 НПК относно въвеждане на срок за обжалване на постановлението за отказ да се образува досъдебно производство:

Смятаме, че нормата на чл.213 НПК следва да бъде допълнен с изричен срок за обжалване на постановлението за отказ от образуване на досъдебно производство, като се предвиди, че жалбата **може да бъде подадена в 6 месечен срок** от узнаване на постановлението от страна на пострадалия, неговите наследници, ощетеното юридическо лице или лицето, направило съобщението. Липсата на изричен срок за обжалване на постановлението по чл. 213, ал. 1 НПК води до правна несигурност и е в противоречие с основни принципи на наказателния процес, като правната стабилност, равенство на страните и процесуалната икономия. В действащата уредба липсата на срок на практика оставя възможността за обжалване „висяща“ без ограничение във времето, което не съществува в почти нито един друг процесуален институт. Това създава рискове от произвол, удължава неоснователно наказателната процедура и компрометира ефективността на прокурорския контрол.

22. Формулирано е предложение за промяна на чл.227 НПК относно **предявяване на разследването:**

Чл. 227, ал. 4 да се измени така:

„Разследването не се предявява, ако лицето не е намерено на посочения от него по делото адрес или последният известен адрес за призоваване в страната или е редовно призовано, но не е посочил писмено уважителни причини за неявяването си и не е уведомил разследващия орган“.

Предлаганата промяна е с аргумент на това, че често обвиняемия не може да бъде намерен на посочените дори и лично от него по делото или известните от различните системи адреси в страната и не може да бъде призован редовно, като това забавя самото приключване на разследването.

Същото следва да се касае и до пострадалия и неговото призоваване.

Предлагаме относно чужденци-пострадали да се уведомява посолството или консулство на съответната държава, които да съдействат

при установяване на лицата или да изпратят свой представител за участие в процеса.

-Основанията за тази редакция са; при пострадали на територията на страната, чужди граждани/особено множество/, следва да се установяват техни близки в съответната държава а това в съвременните условия на международни конфликти или емиграция може да е невъзможно. Тук предвидената нова фигура в наказателно процесуалния кодекс „особен представител“ не може да се приложи, тъй като за нея има изричен ограничен ред на приложението и / чл.100-101а от НПК / .

23. Формулирано е осъвременяване на разпоредбите на чл.159-чл.163 НПК:

Тези разпоредби следва да бъдат осъвременени, за да отразят специфичните нужди при разследване на компютърни и киберпрестъпления. Сегашната уредба е ориентирана основно към класическа кореспонденция и хартиени носители и не отчита динамиката и спецификите на електронната комуникация, криптирани данни, облачни хранилища и трансграничен обмен на цифрова информация. От своя страна чл. 163, ал. 7 НПК е практически неприложим при неотложни случаи. В чл. 159 а НПК следва се добави нова ал.7:

„(7) В неотложни случаи, когато съществува непосредствена опасност от изгубване, укриване или унищожаване на доказателства, и когато това е единствената възможност за събиране или запазване на данни, наблюдаващият прокурор може със свое мотивирано постановление да разпорежи предоставянето на данните по ал. 1. Постановлението се изпраща незабавно за одобрение на съдия от съответния първоинстанционен съд, който се произнася в срок до 24 часа от получаването му. При отказ от одобрение, събраните данни не могат да се използват като доказателство и подлежат на незабавно унищожаване по реда на ал. 6.“

24. Направено е предложение за промяна и предвиждане на неотложност при обиск по чл.164 НПК:

Една от най-често срещаните нужди от първоначално неотложно действие по разследването е извършването на претърсване и изземване и в частност такова на лице (обиск). На практика по чл. 164 от НПК няма възможност да се използват изчерпателно изброените хипотези на обиск без разрешение на съдия, тъй като те са: при задържане (което трябва да бъде процесуално, а вече няма такова преди повдигане на обвинение) или когато има достатъчно основания да се счита, че лице, присъстващо на претърсване и изземване на помещение укрива веществени доказателства в себе си. Нормата на член 164 от НПК съществуваше в същата редакция и в отменения вече НПК. Там обаче отменената норма на чл. 202 от НПК – предварително задържане от процесуален орган, осмисляше текста на сегашния чл. 164 от НПК, поради процесуалната природа на задържането.

Ако едно лице трябва да бъде обискирано в условията на неотложност, единствената възможност (спорна, относно нейната законосъобразност, тъй като няма процесуална такава) е да бъде задържано по Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР). Там обаче съществува задължението лицето да бъде обискирано преди да бъде задържано. Това означава, че за да се извърши претърсване по реда на НПК, то трябва да е последващо на това по ЗМВР, което прави нормата на чл. 164, ал. 1, т. 1 от НПК приложима единствено при прокурорско задържане за 72 часа (тоест без всякакво практическо значение). Нормата на чл. 164, ал. 1 от НПК следва да се промени, като текстът на т. 1. „при задържане“ да стане „в условията на неотложност, когато незабавното му извършване е единствената възможност за събиране и запазване на доказателства“.

25. Формулирано е предложение за допълване на чл. 35, ал. 2 НПК относно подсъдността на чл.281, т.2, ал.2 НК:

Със законодателните промени през 2023 г. е добавена в чл.281 от НК т. 2 на ал. 2,/ противозаконно подпомагане на чужденец да пребивава или да преминава в страната/ която предвижда деянието да е организирано от група или организация или по поръчение и/или изпълнение на решение на ОПГ. В същото време не бяха предприети промени с оглед добавянето на чл. 281 от НК в разпоредбата на чл. 35, ал. 2 НПК относно родовата подсъдност на престъпленията. В тази насока следва да се предложи промяна и допълване на чл. 35, ал. 2 от НПК, където да бъде добавена и разпоредбата на чл.281, ал. 2, т. 2 от НК, като посоченото престъпление бъде от компетентността на Окръжните прокуратури.

26. Предложение за изменение в чл.235 от НПК.

Неясно е съдържанието на акта по смисъла на чл.235 от НПК, когато разследването приключва с мнение за прекратяване или спиране на наказателното производство. Предложението е да има точна, ясна и кратка структура на акта, с който се приключва разследването.

27. Предложение за създаване на нова ал. 5 на чл. 236 НПК

Необходима е възможност, като допълнение към ал. 1 на чл. 236 НПК, а именно, че разследващият орган следва да съставя констативен протокол извън предвидените по реда на НПК протоколи, за да удостовери, че дадено действие по разследването или процесуално действия е извършено или не е извършено, като в него се отразява дата, място, час на извършване и участници.

гр.София

**ЗА УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ НА
КАМАРАТА НА СЛЕДОВАТЕЛИТЕ
В БЪЛГАРИЯ**

.....
/ ХРИСТО КОЛЕВ /

До

Членовете на Граждански съвет към ВСС

СТАНОВИЩЕ

От

СНЦОП "Обединение на свободните адвокати",

ЕИК 205846611,

Седалище и адрес на управление:

гр. София, бул. "Васил Левски" № 38, ет.2

чрез председателя на УС: адв. Иванка Георгиева

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА, ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ-ЧЛЕНОВЕ НА ГС КЪМ ВСС,

Прилагаме настоящото кратко становище по отношение на направените предложения от Камарата на следователите за промени на НПК. Становището е предварително съгласувано с повече колеги-пеналисти. Следва да се отчете и доста краткия срок за запознаване с предложенията до предоставяне на този текст, като си запазваме правото на допълнителни уточнения и допълнения, ако се предостави такава възможност за съвместна работа.

Направените предложения са за законодателни промени в НПК, систематизирани от Управителните съвети на Асоциация на прокурорите в България и Камарата на следователите в България. Посочено е, че целта на предложенията са по-ефективното разследване, особено в досъдебната му фаза.

В голяма си част предложенията целят премахване на част от изискванията, залегнали в НПК, подпомагащи правилното и законосъобразно събиране на доказателства по наказателните производства.

Оплакванията срещу формализма на НПК не са нови. Те не държат сметка, че основните цели на кодификацията са достоверност на доказателствения материал и защита правата на гражданите. Никога бързината и удобствата на разследващите органи не могат да са самоцел и да имат примат над постигането на тези две цели.

От предложенията не става ясно на каква база се правят - има ли проведени статистически изследвания, които сочат наличието на системни проблеми, които не могат да бъдат решени с указания за правилно приложение на закона или с обучения, а действително се налагат законодателни промени.

Сочените като мотиви за конкретни промени казуси са единични случаи. Твърденията в предложенията са в противоречие с данните от докладите за дейността

на прокуратурата и съдилищата, от които е видно спад на наказателните дела и като брой досъдебни производства и прокурорски преписки, и като съдебни дела.

Другото общо впечатление от предлаганите промени е, че се цели улесняване на работата на разследващите органи и прокуратурата за сметка на гаранциите за правата на пострадалите и на обвиняемите в наказателните производства. От друга страна се правят предложения за възможност за възобновяване на разгледани от ВКС дела, което на практика прави съдебното производство 4-инстанционно. В същото време остава неясно и защо, в разрез със същността на касационното производство, се предлага касационният съд да не е обвързан от твърденията на страните, а да действа всякога като въззивна инстанция. (т. 16 от предложението).

Правят се и множество други предложения, които ще имат за ефект забавяне на наказателното производство, вместо декларираното като цел ускоряване. Такова е например предложението за въвеждане инстанционен контрол върху определението на съда, с което се отказва одобряване на споразумението от съда в досъдебната фаза на производството (т. 11).

По т. 1. Предложение за промяна на изискванията към обвинителния акт.

Предложенията са в противоречие с Тълкувателно решение 2/2002 г. на ОСНК на ВКС. Предложенията не държат сметка, че обвинителния акт следва да очертава предмета на доказване – т. е. фактите – точно и изчерпателно, както и подвеждането им под съответна правна квалификация. Без такова съдържание се нарушава правото на справедлив процес по чл. 6 ЕКПЧ и на пострадалите и на обвиняемите. Отделно съдът е обвързан от рамките на обвинението и трябва да прецени фактите, като съставомерни или не, по сочената от прокуратурата правната квалификация. Абсурдно е да се възлага на съда, чрез предположения сам да допълва фактите и правото по обвинението, поради невключването им от прокурора в обвинителния акт. Респективно, включването в присъдата на неинкриминирани факти или право, срещу които не е осъществена защита, **ще ограничи правата на обвиняемите лица** и ще отвори врата към осъждане на България от ЕСПЧ за осъждания по непредявени обвинения.

Въпрос на професионализъм и техническо изготвяне на обвинителния акт е базовите нормативни изисквания да се спазват без да се натоварва излишно съдържанието на обвинителния акт.

Не е ясно защо се твърди, че е необходимо ограничаване на възможността за връщането на обвинителните актове. Има ли статистика колко обвинителни акта са върнати от съда на прокуратурата? Има ли статистика как се е променил броят на върнатите актове след въвеждането на разпоредителното заседание и ограничаване на основанията за връщане на обвинителните актове (изм. на НПК от 2017 г.)?

Не е ясно дали предложението за отпадане посочването на предпоставките на чл. 53 от НК е съобразено с въвеждането на новият участник в наказателния процес – юридическо лице по чл. 83а от ЗАНН. Касая се за отнемане на имущество от обвиняемия съотнесено към отнемане на имущество от трети лица по глава 9а от НПК (изм. на НПК от 2025 г.).

По т. 2. Предложение за промяна в правото да се иска отвод на разследващите.

Не са посочени статистически факти, които да налагат подобна промяна. Не е ясно дали това няма да доведе до прекомерно засягане на правата на страните. Не може да се прецени балансът между обществения интерес от ограничаване на права (и на пострадалия и на обвиняемия) и самите права.

Колективен самоотвод е противозаконен. Има съдебна практика на Софийския апелативен съд. Отводът е акт на вътрешно убеждение и по дефиниция не може да бъде колективен.

Следва да се намери друг механизъм – организационен в рамките на прокуратурата, за бързо придвижване на преписки с множество отводи.

По т. 3. Предлага се наследниците на пострадалите да бъдат информирани за правата си чрез държавен вестник или чрез общината.

И за това предложение липсва статистика, която до води до извод за наложителност. Категорично с предложените промени биха били нарушени правата на пострадалите на справедлив процес по чл. 6 ЕКПЧ и правото им на личен и семеен живот по чл. 8 ЕКПЧ.

Удобството на разследващите се поставя пред възможността за реализиране правата на пострадалите. На практика призоваването на български граждани, избрали да живеят в чужбина се отрича с предложените изменения. Не се държи и сметка за съвременните механизми за призоваване.

По т. 4. Предлага се промяна в института на поемните лица – отпадане или ограничаване на участието на обществеността.

Мотивите за предложението са неясни и вътрешно противоречиви.

Твърдението за неефективност не е вярно. Още повече не може да се разбере неефективност за кого се твърди – за разследващите ли? Те нямат гарантирано право на ефективно разследване за разлика от пострадалите и обвиняемите.

Изложените мотиви описват трудности за самите разследващи – да намерят и да обяснят правата и задълженията на поемните лица. Тези проблеми са решими чрез изпълнение на задълженията на самите разследващи по разясняване на правата и задържанята на поемните лица и ангажирането им с извършването на съответното действие по начин, че те да могат да изпълняват ефективно възложеното им от наказателно-процесуалния закон – да са свидетели на действия по разследването, за които да разкажат на съда при необходимост.

Добросъвестността на държавните органи наистина се предполага, но това не изключва обществения контрол за законосъобразност. Поемните лица са гарант за презумпцията за добросъвестност. Никой не предполага умишлено нарушаване на закона от разследващите, но това не изключва контрола върху законосъобразността на действията им по време на процесуално следствени действия, при които се събират доказателства. Гаранцията за достоверността на доказателствата е в

основата на установяването на обективната истина. А установяването на обективната истина е основен принцип на наказателния процес.

Аргументът, че дори и в присъствието на поемни лица могат да бъдат подхвърляни доказателства, всъщност е аргумент за необходимостта от поемни лица. С тези мотиви всъщност се поставя под съмнение и дори се оборва презумпцията за добросъвестност на държавните органи.

Проблемите с разпитите на поемните лица, сочени в предложението за промяна, са решими чрез провеждането на разпити още на досъдебното производство, включително и пред съдия. А проблемът, че показанията се променят поради дългият период от време до разпитите в съда, е решим чрез бързина на провеждане на досъдебното производство. Всъщност сроковете на разследване в досъдебното производство, удължени, чрез изменение на НПК през 2025 г., способстват за задълбочаване на сочения в предложенията проблем.

Принципната ни позиция е, че чрез поемните лица се извършва граждански контрол върху най-важната част от доказване на предмета на наказателното производство – събирането на доказателства на местопроезшествието, поемните лица, които нямат отношение към извършеното престъпление и неговото доказване, гарантират чрез показанията си, че доказателства са събрани по установения в закона ред.

По т. 5. Разпределение на делата между разследващите органи и следователите.

Предложението не е ясно. Не се разбира дали се предлага намаляване или увеличаване на натовареността на следователите.

По т. 6. Предложения за промяна във връзка с делата за домашно насилие.

Предложенията са меко казано екзотични.

Предложенията съдържат превес на криворазбраното право на разследващите да докажат пред съда обвинението, пред гаранциите за правата на страните в наказателното производство.

Освен това се прави предложение показанията дадени пред полицията да се зачитат задължително от съда и да имат примат над всички изявления на свидетеля пред съд. Такава постановка е непозната в правото на никоя държава.

Предложенията не дължат сметка за приетата в правната теория и в практиката подготвителна роля на досъдебното производство. Не държат сметка за правото на справедлив процес пред независим и безпристрастен съд, които лично събира доказателствата. НПК съдържа достатъчно способности за събиране на доказателства извън показанията на пострадалия. Срочното и ефективно разследване би гарантирало събиране на доказателства за деянието, което оставя обективни следи в действителността.

По т. 7 - Промяна на чл. 159 за предоставяне на трафични данни без разрешение на съд при разследване на домашно насилие.

В предложението не се сочат наистина трафични данни, а се сочат обаждания по телефона, съобщения, постове в социални приложения. Това са данни, които пострадалият може да предостави на разследващите и които има интерес да представи. Пострадалият може и да даде съгласие за събиране на тези материали от разследващите.

Навлизането в личната сфера при разследване следва да е съобразено със законодателството на ЕС и гарантираните с ЕСПЧ права. Законодателството понастоящем отчита баланса между защитата на личната сфера и обществения интерес. Затова само за разследване на тежки, по смисъла на НК, престъпления е допустимо използване на трафични данни. Непремереното разширяване на основанията за достъпване до така чувствителни данни за частни лица от държавата, нарушава изискването за пропорционалност и създава сериозни предпоставки за произвол.

Предложението отказът на съда да предостави трафични данни да подлежи на съдебен контрол е в противоречие на декларираните цели за ускоряване и опростяване на наказателното производство.

Мотивът, че множество съдилища отхвърлят исканията за достъп до трафичните данни с позоваване на правото на Европейския съюз, не води до извод, че се налага промяна на вътрешното законодателство. Напротив, решенията на съда са по конкретно дело и във връзка с конкретни обстоятелства и затова законова промяна няма да доведе до различна съдебна практика.

По т. 8 Предложение за изменение на чл. 146 от НПК

Предложението е неясно. От една страна се сочи, че се иска промяна на правилата за взимане на **сравнителни** образци. От друга страна се прави оплакване, че не е справедливо лица, които отказват да дадат биологичен материал за изследване за наличие на наркотици и алкохол в кръвта, да бъдат наказвани по административен ред, а не по реда на НПК за престъпление.

Даването на биологичен материал не е даване на сравнителен материал. Той не се сравнява с нищо, а се търси наличие на забранени вещества.

Прави се недопустимо смесване. Административната отговорност е за отказ да се даде проба и то само, когато отказът е без участие в ПТП. А наказателната отговорност е за шофиране със забранени вещества в кръвта. Това е наказателна политика, а не законодателен пропуск. Още повече, повторният отказ от изследване е криминализиран и пак се носи отговорност, този път наказателна – за отказ (отново не за наличие на забранени вещества в организма). При всички случаи следва да се отчита и че отказът от изследване не е доказателство за шофиране под въздействие на забранено вещество.

По т. 9 – изрично разграничаване на задържанятия за 24 и 72 часа

Този въпрос е отдавна решен с решението на ЕКПЧ с решението по делото Звездев срещу България (и не само). Считаме, че посочените норми са достатъчно ясни за да е налице опасност от превратно тълкуване.

По т. 10 - предложение за промяна в съдържанието на протокола за оглед

Огледният протокол трябва да съдържа пълно описание на установените на място факти, вкл. установени вещи и следи, измерване на разстояния и др., защото е възможно да се стигне до ситуация, в която прокуратурата и страните работят с различен обем факти, които установяват или не от снимки и видеозаписи. Възможно е и възникване на последващ проблем с възпроизвеждане на записите, направени с технически средства. Това може да доведе до системна необходимост от експертизи на изготвяните при огледите аудио и видеозаписи и снимки за установяване на действителното им съдържание. Цитирано е решение на ВКС за значението на съдържанието на огледния протокол, което следва да бъде съобразявано в практиката по разследване.

По т. 11 – Предложение за въвеждане на възможност за обжалване на отказа за одобряване на споразумение, сключено в досъдебното производство

Ще доведе до излишно забавяне на наказателното производство, чрез добавяне на ненужно въззивно производство. Ненужно е, защото отказът на съда да одобри споразумение не преклудира възможността да се сключи споразумение пред друг съдебен състав.

По т. 12 – Искане да се отмени забраната за разпит на служители, провели разузнавателни беседи

Въвеждането на тази забрана е в изпълнение на множество решения на ЕСПЧ, вкл. Димитър Митев срещу България, и е съответно на трайната практика на ВКС. Именно на основание въвеждането на тази забрана Комитетът на Министрите към ЕСПЧ приема, че държавата ни е изпълнила задълженията си в тази насока по решението Димитър Митев.

В допълнение, няма никаква нормативна пречка полицейски служители да са свидетели за обстоятелства, които са наблюдавали пряко и лично, щом като показанията им не са деривативен способ и заобикаляне на задължението за доказване чрез първични доказателства.

По т. 13 – във връзка с вещите лица

Тези предложения не могат да решат базовия, съществен проблем за липсата на достатъчно и достатъчно квалифицирани вещи лица. Създаването на отделна структура, която да следи за качествено и унифицираното изготвяне на експертизите ни би имало смисъл, ако не е решен първоначалния основен проблем – липсата на кадри. Съставите на съда, представителите на прокуратурата при

забавяне или неизготвяне на назначените от тях експертизи, по искане на страните по делото биха могли да отстранят вещите лица.

По т. 14 – спиране на срока при ЕЗР

Намираме за излишно да се допълва чл. 25, ал. 2 НПК. В него е предвидена възможност за спиране на наказателното производство, когато се чака отговор на молба за международна правна помощ. Тази разпоредба е приложима по аналогия към ЕЗР.

По т. 15 – вр. конвоиране по чл. 218 НПК

Нямаме възражения срещу направеното предложение.

По т. 16 – разширяване на основанията за възобновяване – възможност за възобновяване на всички разгледани от ВКС дела и разширяване на правомощията на ВКС за произнасяне

Правят се предложения за проверка по реда на възобновяването и на актовете на ВКС, с които съдът се е произнесъл по касационни жалби и протести, които искания да бъдат разглеждани от 5-членни състави. Т.е. на практика се предлага удължаване на съдебното производство, като то стане 4-инстанционно, както и се задължава ВКС да се произнася изцяло като въззивна инстанция.

Предложенията са абсурдни, не държат сметка нито за разликата между въззивно и касационно обжалване и производство, нито за правомощията на ВКС, нито за принципите, които ограниченията, свързани с обхвата на протеста и жалбата, защитават. Най-същественото от законовоустановените правила е забраната за влошаване на положението на подсъдимия без съответно искане за това. На практика се създава впечатлението, че следва да се предвиди задължение на съда да се произнася до постановяване на „правилен“ съдебен акт. Посочват се актове на ВКС, с които вносителите на предложенията не са съгласни по същество и това именно е единственият аргумент за нуждата от на практика масовото въвеждане на още една съдебна инстанция с разширени и несъответни на касацията правомощия.

Правомощието на ВКС по чл. 124 от КРБ да осъществява надзор за правилно и еднакво тълкуване и прилагане на закона еднакво от всички съдилища, би могло да се осъществява ефективно не с предлаганите промени, а с връщането на стария модел на касация, при който решенията по всички дела подлежат на касационно обжалване.

По т. 17 – изменения в чл. 111 НПК, с които се ограничава възможността да се иска връщане на веществени доказателства преди приключване на производството и се въвеждат изисквания за доказване собствеността на искащата страна

Аргументът да се иска промяната е да не се шиканира процеса, „без молителят да предоставя каквито и да е доказателства за собствеността върху вещите“. Неясно са формулирани новите предложения за промяна в законата

разпоредба. Унищожаване на стоки, за които все още не е БЕЗСПОРНО доказано, че са произведени в нарушение на правата върху интелектуална собственост (защото може да са внесени оригинални стоки от територия, за която е изчерпано правото на разпространение) не може да се приравняват на наркотичните вещества или акцизните стоки. Необходимо е да се забърза процеса на изготвяне на експертизите и установяване легитимността на правата, но не е основателно съображението „задръстване на складовете“ и други затруднения при осъществяване на контрола. Определяме посочените аргументи за невалидни. Същевременно, вещите могат да бъдат върнати само на лицето, от което са иззети. Прокурорът не е съд, който да решава чие е правото на интелектуална собственост, нито може да прецени да върне вещта на собственик, от когото вещта не е била иззета. Отделно, с поставянето на срок, в който да се забранява да се иска връщане на притежаваната вещ се нарушава правото на собственост, вкл. защитено от чл. 1, Протокол 1 на ЕКПЧ.

По т. 18 – изменение на задълженията на свидетеля и увеличаване на глобите, които могат да му се наложат. Ограничаване на възможността да се осъществява адвокатско представителство

Не е представена статистика колко свидетели, въпреки че са били глобявани, не са изпълнили задълженията си по НПК – т.е. предвидените сега глоби не са осъществили целта си. Органите на досъдебното производство, както и съда разполагат и с други способи за осигуряване на явяването на свидетелите и изготвяне на експертизи, извършвани и с тяхно присъствие.

Напълно необосновано е предложението за ограничаване на правото на адвокат, представлявал един свидетел, да представлява друг или да представлява след това обвиняем/подсъдим по същото производство.

Неприемливо е твърдението, че явявайки се за разпит на свидетел, упълномощеният от него адвокат цели да се запознае с неговите показания, тъй като очевидно преди разпита свидетелят се е видял с адвоката си, разказал му е за какво ще свидетелства и му е подписал пълномощно. Единственото правомощие на адвокат на свидетеля е да му посочи ако неговите показания биха засегнали правата му по чл.121 от НПК, което не го прави участник в производството, както се твърди в предложението.

Не е ясно защо се прави това предложение, нито откъде идва предположението за предубеденост и незаконосъобразно въздействие от страна на адвоката. Позоваването на определение на Апелативния специализиран съд отпреди 10 години по конкретен казус (от 12.01.2016 г.) без посочване на друг подобен проблем в годините буди недоумение и със сигурност не е основателен мотив за ограничаване на правата на адвокатите и на участниците в наказателното производство за ползване на адвокат по свой избор.

По т. 19 – изменения във връзка с призоваването по електронен път

По принцип осъвременяването на способите за призоваване е полезно, като то следва да се въведе по начин, който да е ефективен и пълноценно да защитава интересите на участниците в производството.

Не възразяваме по така направеното предложение.

По т. 20 – следователите да могат да подават възражения срещу дадените от прокурор указания

Не възразяваме по така направеното предложение.

По т. 21 – предложение за въвеждане на срок за обжалване на отказа да се образува наказателно производство

Считаме, че е недопустимо. Не може да се преклудира правомощието да се разследва престъпление. Извършването на разследване при извършено престъпление се дължи от държавата до изтичане на предвидената за съответното деяние давност.

Предложението за ограничаване до 6 м. на възможността да се обжалва отказът, всъщност представлява въвеждане на преклузивен срок, след който дори при извършено престъпление, не може да се реализира наказателна отговорност. Безсрочното право на обжалване е необходим коректив в случай на допуснат от прокуратурата незаконосъобразен отказ от разследване.

По т. 22 – изменения при предявяване на разследването, касаещи обвиняемия и пострадалия

Аргументът за предложеното изменение е, че често обвиняемият/пострадалият не можел да бъде намерен. Считаме, че не се налага промени в НПК, тъй като се касае само за само страни, които изрично са пожелали да им бъдат предявени материалите по делото, което в показва интерес и активност.

Освен упоменатото, това е проблем, решим чрез прилагане на правомощията на прокурора и механизмите за призоваване, вкл. спрямо обвиняемия – чрез възможностите за изменение на мярката за неотклонение при неспазване на неговите процесуални задължения, едно от които е да бъде намираем на посочения от него адрес. Не могат да бъдат ограничавани процесуалните права на страните поради практически неумения на разследващите да прилагат действащия закон. Отново се търси улесняване на разследващите за сметка на правата на страните.

По т. 23 – искане за „осъвременяване“ на процедурата по изземване на кореспонденция при разследване на компютърни и киберпрестъпления

Предложено е въвеждане на законово правомощие на разследващите за изземване на компютърни данни преди получаване на съдебно разрешение. Иззетите компютърни данни да следва да бъдат унищожени при последващ отказ на съда да даде разрешение.

Иска се произволно ограничаване на дадената от закона завишена защита на правото на тайна на кореспонденцията.

Липсва аргументация, която да демонстрира необходимост за завишена защита на обществения интерес при съществено накърняване на правото на личен и семеен живот. Няма фактически основания да се счита, че този тип информация би

се загубила в часовете, докато разследващите органи получат необходимото разрешение на съда.

По т. 24 – изменения във връзка с обиска при неотложност по чл. 164 НПК

На практика се предлага да се даде възможност всяко лице да бъде произволно претърсвано от разследващи органи, без да са налице основанията на НПК (досега предвидените хипотези на чл. 164).

Напълно се смесват функциите и правомощията на разследващите органи по НПК и на полицейските органи по ЗМВР.

Липсват практически хипотези, в които разследващ орган по наказателно производство, извън сега предвидените в чл. 164 НПК случаи, да има необходимост спонтанно да претърси лице.

По т. 27 – изменение във връзка с констативните протоколи

Неясно е предложението в НПК да се предвиди задължение разследващите органи да съставят констативни протоколи „извън предвидените по реда на НПК“. Неясно е протоколи по реда на кой закон биха били съставяни, с каква цел и каква практическа стойност.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Надяваме се да се запознаете подробно с изложеното тук и да се съобразите с професионалното становище на адвокатите-практически упражняващи дейността по защита на организациите и физическите лица – извършители и потърпевши от престъпление субекти.

Становището е изготвено и компилирано от СНЦОП "Обединение на свободните адвокати" за сведение на членовете на ГС към ВСС и е депозирано за заседание на 27.02.2026 г.

Гр. София
25.02.2026 г.

IVANKA
GEORGIEVA